

Dr. Papp Tekla*

Jogi szilánkok a magyar Ptk. rekodifikációja kapcsán

A kodifikálás – még akkor is, ha mint jelen esetben, ez egy meglévő, hatályos, egzisztáló polgári jogi kódex teljes körű átdolgozását (rekodifikációját)¹ jelenti – nagy odafigyelést, hatalmas jogi tudást, rigórozus precizitást, szakmai alázatot, nyitottságot, rugalmasságot és a teljes jogászai szakma bevonását igénylő munka. Jogos elvárás, hogy „a régi helyébe lépő új kódex formai megoldásaiban, komplexitásában és tartalmában olyan korszerű ember- és társadalomformáló eszköz legyen, amely teljesebben, eredményesebben és igazságosabban szolgálja az emberi értékeket és a vagyoni viszonyokat.”² Ilyen hatalmas, embert próbáló vállalkozások velejárója, hogy a nagy átdolgozásban maradnak „érdes felületek és szilánkok”. Jelen tanulmányomban néhány szilánkot emelnék föl a földről, hogy átgondoljuk az általuk keletkező jogi problémákat, anomáliákat.

I. Alkalmazási rétegek

Az új magyar Polgári Törvénykönyv több könyvből fog állni: Bevezető rendelkezések (Első Könyv), Az ember mint jogalany (Második Könyv), A jogi személyek (Harmadik Könyv), Családjog (Negyedik Könyv), Dologi jog (Ötödik Könyv), Kötelmi jog (Hatodik Könyv), Öröklési jog (Hetedik Könyv), Záró rendelkezések (Nyolcadik Könyv). Tanulmányom vonatkozásában feltétlenül kiemelendő, hogy a gazdasági

---

* *Dr. habil. Papp Tekla, egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék, Szeged*

¹ „A Ptk. Kódex-jellegű törvénymű... úgy vesz búcsút a korábitól, hogy változtatásokat ott eszközöl, ahol külső vagy belső körülmények ezt szükségessé teszik. A bírósági gyakorlat és nemzetközi példák alapján monisztikus törvénykönyv született: az üzleti és magánszféra jogviszonyai egytűvé kerülnek, ugyanakkor a törvénykönyv kibővül a családjogi viszonyok és a társasági jog szabályaival.” (Vékás Lajos „Az új Polgári Törvénykönyvről”; Jogtudományi Közlemény; 2013/5.; 229. és 225. pp.).

² *Uttó György* „Szekcióvezetői előszó” (In: Egy új korszak hajnalán, Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére; szerk.: Grad-Gyenge A.; Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum VI.; KRE ÁJK; Bp.; 2013.; 12-13. pp.).

társaságok jogának egy része szolgáltatta a mintát a jogi személyek közös szabályaihoz, egy másik részük pedig a gazdasági társaságok közös és speciális szabályainál nyert elhelyezést, és végül vannak olyan előírások a 2006. évi IV. törvényben, amelyeket nem szabályoz az új Ptk.³

Az alkalmazási rétegek kapcsán az alkalmazandó jogszabályok körét és sorrendjét vizsgálom a jogi személyekre és a szerződéses jogviszonyokra vonatkozó új Ptk-beli rendelkezések tekintetében.

„A szabályok egyazon törvénykönyvbe foglalása addig kívánatos és célszerű..., amíg az összefoglalandó normák módszerbeli egysége fennáll, és amíg a rendszerbe illesztés a kodifikáció előnyeit: a rendszer-tani racionalitást, az ökonomikus és ellentmondásmentes törvényszerkesztést, a terminológia biztonságát, a világos és áttekinthető megoldásokat hozza magával.”⁴

Meglátásom szerint a fentiekben megfogalmazott nemes és támogatandó cél nem feltétlenül érvényesül az új Ptk.⁵ minden részében. A harmadik könyv (A jogi személy) kapcsán a törvénykönyv rendszerét és rétegződését nagyon rövid idő alatt újszerű megközelítésekkel több kritika is érte:

- az új Ptk. ezen kötetébe a kereskedelmi jog státuszjoga (társasági jog) került be, amely instabilitása (gyakori jogszabályi módosítások általi érintettség) okán nem feltétlenül kell, hogy ilyen mértékben inkorporálódjon a Ptk-ba (szemben a kereskedelmi jog dinamikus részével, a kereskedelmi szerződések jogával);⁶

- a kettős mögöttes jogterületi megoldás figyelhető meg többféle értelemben is

- a) a társasági civiljog és a társasági közjog szétválasztása,
- b) általános részi közös szabályok kialakítása a jogi személyekre, majd azokon belül, külön a gazdasági társaságokra;⁷

---

³ Erről részletesen lásd: *Szikora Veronika* „Az új magyar Polgári Törvénykönyv kodifikációja és társasági jogi összefüggései (nemzetközi kitekintéssel)” (In: *A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2012*”; szerk.: Szalma J. et al.; Vajdasági Magyar Tudományos Társaság; Újvidék; 2012.; 133-158. pp.).

⁴ *Vékás* i.m. 229-230. pp.

⁵ 2013. évi V. törvény.

⁶ *Szalma József* „Szekcióvezetői előszó” (In: *Egy új korszak hajnalán, Konferenciakötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére*; szerk.: Grad-Gyenge A.; Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum VI.; KRE ÁJK; Bp.; 2013.; 15-16. pp.).

⁷ *Sárközy Szabolcs* „A kft. elhelyezkedése a jogrendszerben és szabályozásának jellege” (*Gazdaság és Jog*; 2013/5.; 25. p.)

- a társasági jog mozaikszerűsége (az irányadó szabályok számosságát) az új Ptk. után is megmarad.⁸

A társasági jogot az új Ptk. hatályba lépését követően használni kívánóknak először mindig a vonatkozó jogszabályok (cégtörvény, tőkepiaci törvény, adó és pénzügyi jogszabályok, számtalan miniszteri rendelet etc.) listázása lesz a feladatuk, majd az alkalmazandó jogi normák egymáshoz való viszonyának (lex specialis derogat legi generali, vagy a kógens, imperatív jogszabály megelőzi a diszpozitív jogszabályt), rétegződésének megállapítása következik, és csak ezt a nem könnyű „nyomozást, silabizálást” követően kerülhet sor az irányadó jog alkalmazására.

Ezen probléma a hatodik könyv harmadik része (Egyes szerződések) vonatkozásában is fennáll: például a közvetítői szerződés (XVI. Cím XLI. Fejezet) vonatkozásában figyelembe kell venni a közvetített/kötött ügylet jellege (áruforgalmi/ ingatlanközvetítő/ biztosítási etc. ügynök) szerinti jogszabályt, az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló törvényt (2000. évi CXVII. tv.), a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvényt, valamint az új Ptk. speciális szerződési, majd általános szerződési és kötelmi közös szabályait is.

A Ptk-n kívüli kontraktusok esetén sem egyszerűbb a helyzet: például a fogyasztói pénzügyi lízingszerződésre elsősorban a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló törvény (Fhtv., 2009. évi CLXII. tv.) alkalmazandó, másodsorban a 2008. évi XLVII. törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról (Fttv.), majd az üzleten kívüli kereskedésről szóló kormányrendelet (213/2008. (VIII. 29.)), a fogyasztóvédelmi törvény (Fgytv., 1997. évi CLV. tv.), a hitelintézeti törvény (Hpt., 1996. évi CXII. tv.), szubszidiárius jelleggel az új Ptk. szerződések közös (különös tekintettel a fogyasztói szerződésekre vonatkozó előírásokra) és kötelek közös rendelkezései, bizonyos vonatkozások tekintetében szóba jöhet a távértékesítés keretében kötött pénzügyi ágazati szolgáltatási szerződésekről szóló törvény (2005. évi XXV. tv.) és az önálló kereskedelmi ügynöki törvény (2000. évi CXVII. tv.).

Úgy vélem, hogy az ismertetett példák jól szemléltetik, hogy az új kódex alkalmazása, az alkalmazási rétegek értelmezése, viszonyítása igazi jogászki hívásnak tekinthető.

---

⁸ *Nochta* Tibor előadásából, mely 2013. 05. 09-én a MTA Civilisztikai Bizottsága rendezvényén hangzott el.

II. A diszpozitivitásról

A jogi szakirodalomban a következő megközelítéseket találjuk a diszpozitív jogszabályra:

- a diszpozitív szabály csak akkor érvényesül, ha a felek másképp nem rendelkeztek;⁹
- diszpozitív, azaz eltérést engedő, hézagpótló szabály;¹⁰
- diszpozitívek azok a szabályok, melyek akkor érvényesülnek, ha a felek másként nem rendelkeznek, eltérést engedők;¹¹
- eltérést engedő (diszpozitív) az a szabály, amely a normában előírt magatartástól eltérést enged, így azok a normák ilyenek, amelyek bizonyos joghatást csak arra az esetre írnak elő, ha a felek rendelkező hatalma nem fejezett ki a joghatásra nézve eltérő akaratot;¹²
- a norma diszpozitív, ha a jogszabály az előírt magatartástól eltérést enged;¹³
- a diszpozitív jogszabály célja az, hogy amennyiben a jogviszony alanyai másban nem egyeznek meg, úgy jogvita esetére a felek megállapodása hiányában biztosítson szabályokat (hézagpótló).¹⁴ Tehát a fentiekből leszűrhető, hogy a diszpozitív jellegű előírásoktól a felek eltérhetnek, az ilyen jellegű rendelkezések csak akkor irányadóak a köztük lévő jogviszonyra, ha a felek másban (jogszabálytól eltérő tartalomban) nem állapodtak meg.

Az új Ptk. a jogi személyek vonatkozásában külön is deklarálja a diszpozitivitást,¹⁵ viszont a jogszabályi megfogalmazás több kérdést is felvet:

---

⁹ Világhy Miklós – Eörsi Gyula „Magyar polgári jog I.” (Tankönyvkiadó; Bp.; 1965.; 81. p.).

¹⁰ Asztalos László „Polgári jog; Általános rész, Személyek” (Tankönyvkiadó; Bp.; 1988.; 49. p.).

¹¹ Novotni Zoltán „Polgári jog 1., Általános rész” (Közreműk.: Újváriné Antal Edit; Tankönyvkiadó; Bp.; 1992.; 40. p.).

¹² Lábady Tamás „A magyar magánjog (polgári jog) általános része” (Dialóg-Campus; Pécs-Bp.; 2000.; 63-64. pp.).

¹³ Bíró György – Lenkovics Barnabás „Általános tanok” (Novotni Kiadó; Miskolc; 1997.; 117. p.).

¹⁴ Boóc Ádám – Sándor István „Előadásvázlatok a polgári jog általános tanaiból” (Patrocinium; Bp.; 2012.; 87. p.).

¹⁵ 3:4. § (A jogi személy létrehozásának szabadsága).

- alapíthatunk olyan kft-t, amely csak az elnevezésében lenne az, mert a szervezeti, működési szabályokat, a tagok egymás közötti viszonyát az új Ptk-tól eltérően fogalmaznánk meg és a tagoknak nem üzletrésze lenne, hanem üzletjegye, vagy az ideiglenes részvény mintájára alakítanának ki üzletjegyet/ideiglenes üzletrészt etc.?
- az ilyen kft-t bejegyezné a cégbíróság?
- ha más jogszabály tiltja az eltérést (például a tőkepiaci törvény a nyrt. kapcsán), akkor eltérhetünk-e a Ptk-tól?
- ami a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, az még szolgálhatja a munkavállalók érdekét, vagy társasági szerződésbeli hitelezővédelmi rendelkezés a munkavállalók kárára is lehet, ilyenkor hogyan értelmezzük az eltérést tiltó szabályt?
- hogyan értelmezendő a cégbíróság törvényességi felügyeleti jogkörével kapcsolatban az a kitétel, hogy „a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza”?

Továbbá a 3:4. § (2) bekezdésének nem a legszerencsésebben megfogalmazott tartalma arra enged következtetni, hogy minimális lesz azon szabályok összessége, amelyektől nem lehet majd eltérni. Az egyes szakaszok jogszabályfajta szerinti besorolása (kógens, klauzikálisan kógens, diszpozitív) is kétséges, nehezen megítélhető. Ezen kívül a diszpozitivitásról rendelkező előírás megszegéséhez fűzött érvénytelenségi jogkövetkezmény alkalmazhatósága és hatékonysága egy egzisztáló jogalany esetén szintén aggályos.

A szerződési jogban is külön rögzítésre kerül – mind a kötelmek közös szabályainál,¹⁶ mind a szerződések általános előírásainál¹⁷ - a

(2) A jogi személy tagjai, illetve alapítói az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban - a (3) bekezdésben foglaltak kivételével – eltérhetnek e törvénynek a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól.

(3) A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el az e törvényben foglaltaktól, ha

a) az eltérést e törvény tiltja; vagy

b) az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.

¹⁶ 6:1. § (A kötelelem)

(3) A kötelmeknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó közös szabályaitól a felek egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.

¹⁷ 6:59. § (Szerződési szabadság)

diszpozitív jelleg. A diszpozitivitásnak olyan vitatható használata is megjelenik, amely egyben az adott szerződés Ptk-beli szabályozásának értelmét kérdőjelezi meg; markáns példa erre a faktoring szerződés. A kiemeléseket a jogalkotó által készített Ptk-kommentárból¹⁸ eszközöltük:

- „A gyakorlat azonban olyan sokféle jogviszonyt nevez faktoringnak, amely kizárja, hogy a Ptk. ezeket egyetlen jogcímként szabályozza.”
- „Ezért valamennyi típusú faktoring jogviszony azonban egységesen nem szabályozható, mivel ezen szerződések egyetlen közös tulajdonsága, hogy annak során követelés engedményezésére kerül sor, az engedményezések mögött azonban nem fogalmazható meg közös jogcím.”
- „A Ptk. ... faktoring szerződésként kizárólag azokat a finanszírozási célú szerződéseket szabályozza, amelyek gazdasági tartalma alapján a követelés átruházására a faktor által nyújtott hitel fedezeteként köteles az adós, és ezért a faktort nemteljesítés esetén visszkereseti jog illeti meg.
- „A faktor tehát, a Ptk. diszpozitív főszabálya szerint, nem nyújt védelmet az adós fizetési késedelme vagy nemteljesítése esetére és a követelés behajtására sem köteles... a faktor által, erre vonatkozó kifejezett megállapodás esetén nyújtott extra szolgáltatások.”
- „Természetesen a Ptk. nem tiltja meg a nem visszkeresetes, illetve nem finanszírozási célú követelésátruházást. Az ilyen ügyletek azonban polgári jogi szempontból jellemzően követelésadásvételnek, vagy atipikus szerződésnek főgnak minősülni.”

Az új Ptk. a faktoring fogalmi ismervének tekintendő szolgáltatások (a faktor nyújtotta finanszírozás, nyilvántartás, behajtás, védelem)¹⁹ jogalkotó általi „amputálásával” és a faktoring-szerződés speciális kölcsönszerződéssé minősítésével a gyakorlatban komplex, szolgáltatási jellegű, ilyen keretmegállapodásokat kötő jogalanyokat az új Ptk-n kívü-

---

(2) A felek szabadon állapíthatják meg a szerződés tartalmát. A szerződéseknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.

¹⁸ „A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal” (szerk.: Vékás L.; Complex; Bp.; 2013.; 866-871. pp.)

¹⁹ Lásd részletesen: *Jenovai Petra – Papp Tekla – Strihó Krisztina – Szeghő Ágnes* „Atipikus szerződések” (szerk.: Papp T.; Lectum Kiadó; Szeged; 2011., 303-313. pp.; szerző: Papp Tekla)

li jogterületekre „lökték”, a jogértelmezésben és a jogalkalmazásban magukra hagyták.

Zárójelben jegyezzük csak meg azt, hogy az új Ptk. permisszív szabályokat is használ, amelyek kapcsán szintén aggályok merültek fel.²⁰

III. Szóhasználati és fogalmi anomáliák

1) Szóhasználati anomáliák²¹

A jogi személy létesítéséről „a személyek szerződésben, alapító okiratban vagy alapszabályban (a továbbiakban együtt: létesítő okirat) szabadon rendelkezhetnek,...”,²² azonban arról, hogy itt milyen fajta jogalanyt létrehozó szerződésről lehet szó, sem a jogi személyek közös szabályainál, sem a gazdasági társaságok közös előírásainál (mindkét részben következetesen létesítő okirat kifejezés jelenik meg), sem az egyes jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseknél nincs utalás. Csak a kkt.,²³ bt.,²⁴ kft.²⁵ és az egyesülés²⁶ fogalmából derül ki, hogy társasági szerződést kell beleértetni (utólagosan) az előbbi félmondatba.

A franchise-t nemes egyszerűséggel jogbérletnek²⁷ aposztrofálja az új Ptk., holott a jogot nem lehet „bérelni”, hanem gyakorolni, vagy

---

²⁰ „Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik.... a Kúria Polgári Kollégiuma gyakorlati szempontból mindvégig aggályosnak tartotta és vitatta a jogalkotás folyamatában. A Kúria még az utolsó észrevételében is leszögezte, hogy a jogrendszer koherenciája és a jogbiztonság érdekében szükséges lenne, hogy minden olyan esetben, amikor előre látható, hogy eltérő tartalmú különös magánjogi szabályoknak helye lehet, maga a Ptk. hívja fel erre a figyelmet utalva a más törvény (jogszabály) általi eltérés lehetőségére. (Wellmann György „A szerződések egyes általános szabályai az új Ptk-ban”; Gazdaság és Jog; 2013/1.; 4. p.).

²¹ „A monista elv elfogadásával a Ptk. úgy alkotta meg a szerződések általános szabályait, hogy azok valamennyi jogalany kapcsolatát rendezni legyenek képesek, így e körben nincs szükség speciális normákra.” „A Ptk. kereskedelmi jogi alapállását jelzik továbbá új szerződéstípusok. A Ptk. azokra a szerződésekre kíván diszpozitív szabályokat kínálni, amelyek a gyakorlatban kellő mértékben kialakultak, és amelyek nem egyszerűen már meglévő szerződések elemeit vegyítő szerződéstípus-kombinációk, hanem más szerződésektől jól elkülöníthető tartalommal bírnak.” (Vékás i.m. 203. p.).

²² 2013. évi V. tv. 3:4. § (1) bek. első fordulata.

²³ 2013. évi V. tv. 3:138. §.

²⁴ 2013. évi V. tv. 3: 154. §.

²⁵ 2013. évi V. tv. 3: 159. §.

²⁶ 2013. évi V. tv. 3: 369. §.

²⁷ 2013. évi V. tv. 6: 376. §.

gyakorlását átengedni, vagy a jogot átruházni lehetséges. Az „átengedés” és az „átruházás” kifejezések jogilag eltérő tartalmat hordoznak:

- a szómagyarázatnál egyetértünk Menyhárd Attila²⁸ és Boytha György²⁹ más kontextusban adott meghatározásaival: az átengedés részeltetés, valamiben, valaminek a megosztása másokkal, amely ebből következően az átengedő számára lehetővé teszi a részleges joggyakorlást, azaz csak korlátozza a nála maradó jog értékesítését;
- az átruházás pedig a jogra vonatkozó kizárólagosság megszerzését jelenti.³⁰

A faktoring-szerződés fogalmi meghatározásánál³¹ az adós jogosult engedményezni a követelést, holott az adósnak nincs követelése, hanem tartozása van a harmadik személlyel, a faktorálóval szemben, így ő nem engedményezhet követelést (ő a tartozása faktor felé történő megfizetésére köteles). Ugyanis a faktoring-szerződés hárompólusú jogviszony:

- a faktor (engedményes, a követelés új jogosultja), a faktoráló (engedményező, a követelés eredeti jogosultja) és az adós (aki tartozik);
- a faktoráló a követelést visszterhesen átruházza faktorra, a faktor a követelést nyilvántartja, könyvelési és érvényesíti (behajtja), az adós pedig tartozása kiegyenlítésére köteles (immár a faktor felé).³²

2) Fogalmi bizonytalanságok³³

2.1. Az új Ptk. a jogi személy általános szabályai keretében, a hatályos Ptk. jogi személy felfogásából kiindulva (állami elismerés függ-

---

²⁸ Menyhárd Attila „A know-how apportálhatósága” (Lontai emlékkönyv; Bp.; 2005.; 133. p.).

²⁹ Boytha György „A szerzői jogok átruházására irányadó jog meghatározásának és alkalmazásának kérdései” (Liber Amicorum; Studia P. Gyertyánfy dedicata; ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék; Bp.; 2008.; 12. p.).

³⁰ Boytha i.m. 112. p.

³¹ 2013. évi V. tv. 6:405. §.

³² Lásd: Papp i.m. 303. p., 308. p.

³³ „A Ptk. a létező, élő jogból indul ki, és csak ott és annyiban kíván változtatni, ahol és amennyiben az a gazdasági és társadalmi viszonyok mai követelményei szerint vagy a jogi szabályozás tökéletlensége miatt szükségesnek mutatkozott.” (Vékás i.m. 231. p.).

vénye a jogi személyiség), a Kauser Lipót-féle technikát alkalmazva³⁴ ugyan nem dolgoz ki egzakt, használható jogi személy fogalmat, azonban a jogi személy lényeges ismérveit „csokorba szedi” (saját név, székhely, jogrend által megengedett cél, ügyvezető és képviselő szerv, elkülönült vagyon és önálló felelősség) azzal, hogy ezek azok, „amelyek a jogi személynek tagjaitól vagy alapítóitól elkülönült, önálló megjelenését teszik lehetővé a vagyoni forgalomban”.^{35,36}

Azonban ezeknek az ismérveknek mindegyike nem alkalmazható az új Ptk. harmadik könyvében szabályozott minden jogi személyre. A jogi személy elkülönült vagyonnal rendelkezik, akkor a jogi személy tulajdona nem azonos az őt alkotók/tagok tulajdonával, vagyonával. A tulajdoni elkülönülés elve a kkt. és a bt. esetében relatíve érvényesül csak, mert a gazdasági társaságok önálló vagyona (amely a tagok kötelező vagyoni hozzájárulás teljesítése révén keletkezik) nem válik el márkánsan a tagok vagyonától mögöttes, korlátlan tagi felelősség esetén. Tehát a kkt., bt. az elkülönült vagyon ismérvet csak viszonylagosan hordozza magán. A jogi személy elkülönült vagyonából adódik önálló vagyoni felelőssége: a jogi személy kötelezettségeiért, tartozásaiért a jogi személy köteles helytállásra, az őt alkotók/ tagok nem. Ezzel szemben a kkt. tartozásaiért a társaság tagjai, a bt. kötelezettségeiért pedig a beltagok, mögöttesen (ha a társaság vagyona nem fedezi a tartozásokat), korlátlanul és egyetemlegesen kötelesek helytállni. Tehát a kkt., és a bt. az önálló vagyoni felelősség kritériumának nem felel meg.³⁷ Levonható az a konzekvencia, hogy a jogalkotó úgy minősítette jogi személynek a közkereseti és a betéti társaságot, hogy az általa meghatározott fogalmi kritériumoknak teljes mértékben ezek a gazdasági társaságok nem felelnek meg.

2.2. Az új Ptk. fogyasztó fogalmával³⁸ kapcsolatban is gondok adódhatnak a fogyasztóvédelmi törvény szabályával, az eddigi bírói

---

³⁴ Papp Tekla „Jogi és lényegi személyiség – a Grosschmid-i jogi személy kategória elemzése a hazai jogfejlődés tükrében” (In: „Grosschmid gondolatai és az új magyar Ptk.”; szerk.: Juhász Á.; Novotni Alapítvány; Miskolc; 2013.; 61. p.).

³⁵ T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről, Bp.; 2012. július; 3:1. §, 3:2. § és indoklásuk.

³⁶ A XIX-XX. század fordulóját idéző megközelítés; lásd: a Márkus-féle jogi lexikon (lásd részletesen 35. lábjegyzetnél.).

³⁷ Lásd részletesen: Papp Tekla „A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok” (In: „Ünnepi tanulmányok Balásházy Mária tiszteletére”; szerk.: Bodzási B.; Budapesti Corvinus Egyetem Gazdasági Jogi Intézet; Bp.; 2010.; 271-287. pp.).

³⁸ 8:1. § (Értelmező rendelkezések).

gyakorlattal és szakirodalmi álláspontokkal összevetve; ráadásul a polgári jogi rekodifikáció során éppen ellentétes tendencia érvényesült, mint a fogyasztóvédelmi törvény módosításainál. Az Fgytv. eredeti rendelkezése³⁹ szerint a fogyasztó az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy, aki árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz, vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje. A fogyasztóvédelmi törvény fogyasztói kategóriája nem volt összhangban⁴⁰ a hatályos Ptk-beli fogalommal,⁴¹ mely fogyasztó alatt a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból szerződést kötő személyt ért. A fogyasztóvédelmi törvény tehát szűkebb kategóriát határoz meg: egyrészt, szűkíti az alkalmazható szerződési kört (adásvételi, használati és szolgáltatási kötelekre), másrészt csak a természetes személyt tekinti fogyasztónak; azonban tágabb értelmű abban, hogy nemcsak a szerződéskötésre fókuszál, hanem bármely szerződési jognyilatkozattétel vonatkozásában értelmezi a kifejezést (lásd: „eljáró”). A fogyasztóvédelmi törvény 2012. évi LV. törvény általi módosításával⁴² a helyzet egyáltalán nem egyértelműsödött:⁴³ egyrészt megmaradtak az eddigiekben ismertetett diszkrpanciák, másrészt jogi és gazdasági kategóriák keveredése figyelhető meg (lásd: civil szervezet,⁴⁴ mikro-, kis- és középvállalkozás⁴⁵), harmadrészt magánjogi és közjogi szervezetek kerülnek be a fogyasztó fogal-

---

(1) bek. 2. *fogyasztó*: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy.

³⁹ 1997. évi CLV. tv. 2. § a) pont.

⁴⁰ A fogyasztó fogalom más szempontú és eredményű elemzésére lásd: *Miskolczi Bodnár P. – Sándor I. „A fogyasztóvédelmi jog európai gyökerű magyar szabályozása I.”* (Patrocinium; Bp.; 2012.; 43-49. pp.).

⁴¹ 685. § d) pont.

⁴² 1. § (1) bek. a) *fogyasztó*: az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy, továbbá a békéltető testületre vonatkozó szabályok alkalmazásában a külön törvény szerinti civil szervezet, egyház, társasház, lakásszövetkezet, mikro-, kis- és középvállalkozások is, aki árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz, vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje.

⁴³ A definíció és az indoklás („A módosítás értelmében az Fgytv. védelmi rendszere a jövőben kiterjed például a tisztán fogyasztói minőségben eljáró vállalkozásokra is.”) közötti ellentmondásra *Hámori Antal* hívja fel a figyelmet „A vállalkozások fogyasztói minősége” (Gazdaság és Jog; 2012/9.; 9. p.) című tanulmányában.

⁴⁴ 2011. évi CLXXV. tv. az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról 2. § (6) bek.

⁴⁵ 2004. évi XXXIV. tv. a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról 3. §.

mába (lásd: társasház⁴⁶ - egyház⁴⁷), negyedrészt abszolút és relatív jogképeségű jogalanyok tűnnek fel a felsorolásban (lásd: lakásszövetkezet⁴⁸ - társasházközösség), ötödrészt for profit (pl.: mikro-, kis- és közép vállalkozás) és non profit (pl.: civil szervezet, egyház) célú jogi képződmények is lehetnek eszerint fogyasztók, hatodrészt az említett jogalanyok nyomára más és más nyilvántartásokban bukkanhatunk (pl.: a civil szervezeteket a törvényszékek által vezetett nyilvántartásba, a szövetkezetet a cégbíróság által vezetett cégjegyzékbe jegyzik be, az egyházakat az Országgyűlés ismeri el és a rájuk vonatkozó törvény sorolja fel), hetedrészt az említett szervezetek csak a békéltető testületek szabályainak tekintetében fogyasztók (azaz bírósági eljárásban nem?), nyolcadrészt a „továbbá”, „vonatkozó szabályok alkalmazásában” kifejezések használata nem teszi egyértelművé, hogy a fogyasztói fogalom vagy a fogyasztókra vonatkozó szabályok alkalmazási körének kiterjesztéséről van-e szó... A fogyasztóvédelmi törvény legújabb fogalmi meghatározása⁴⁹ pedig tovább bonyolította és még értelmezhetlenebbé tette a fogyasztói kategóriát:

- az „ettől eltérően” kifejezés használata vajon negligálja-e a fogyasztó kilétére/mibenlétére vonatkozó eddigi valamennyi kritériumot? (például a laikusságot, a védendő jogviszonyokat, a békéltető testülettel kapcsolatos kivételeket, etc.);
- „a pénzügyi jogok biztosára vonatkozó szabályok alkalmazásában” kitétel sem a legmegfelelőbb, mert nem a pénzügyi jogok biztosát érintő szabályok a döntőek a fogyasztó személyének

---

⁴⁶ 2003. évi CXXXIII. tv. a társasházról 1-3. §§.

⁴⁷ 2011. évi CCVI. tv. a lelkiismeretis és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról 7. §.

⁴⁸ 2004. évi CXV. tv. a lakásszövetkezetéről 2. §.

⁴⁹ 2. § E törvény alkalmazásában:

a) *fogyasztó*: az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy, továbbá a békéltető testületre vonatkozó szabályok alkalmazásában az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok érdekében eljáró, külön törvény szerinti civil szervezet, egyház, társasház, lakásszövetkezet, mikro-, kis- és közép vállalkozás is, aki, illetve amely árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje; *ettől eltérően a pénzügyi jogok biztosára vonatkozó szabályok alkalmazásában a pénzügyi szervezet szolgáltatásait igénybe vevő természetes személy - ideértve az egyéni vállalkozót is - és mikrovállalkozás*; megállapította a 2012. évi CLXXXVI. tv. 2. § (2) bekezdése, hatályos: 2012. XII. 1-jétől.

meghatározásánál, hanem a pénzügyi jogok biztosának hatáskörébe, illetékességébe tartozó jogviszonyok, ügyek;

- a mikrovállalkozás – eltekintve a fentebb említett közgazdasági kategorizálástól – az esetek többségében nem azonosítható a természetes személlyel, vagy az egyéni vállalkozóval (még egyéni cég esetén sem);
- a „pénzügyi szervezet szolgáltatásai” kifejezésbe vajon a pénzügyi szolgáltatásokon kívül még mi minden tartozhat bele?

Az 1959. évi Ptk.⁵⁰ alapján kialakult bírói joggyakorlat – beleértve a legújabb bírói döntéseket is – viszont nem szűkíti le a fogyasztó definícióját⁵¹ a természetes személyekre, és a nem természetes személy fogyasztói minőségben való megjelenését a következő kritériumokhoz köti:

- a szerződő fél csak akkor minősül fogyasztónak, ha a szerződéskötés célja független az általa folytatott gazdasági vagy szakmai tevékenységtől⁵² (azaz az adott áru vásárlása, vagy a szolgáltatás igénybevétele kapcsán tevékenysége jellegéből adódóan szakmai tapasztalattal, műszaki ismerettel nem rendelkezik),⁵³ vagy
- a dolog megszerzése, birtoklása, használata annak végső felhasználása érdekében történik.⁵⁴

A honi judikatúra tükrében osztjuk Fazekas Judit véleményét:⁵⁵ a fogyasztó fogalmának tágabb értelmezése a helyesebb, mivel nincs jelentősége annak, hogy természetes személy, vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli jogalany-e a fogyasztási javak végső felhasználásában.

---

⁵⁰ 685. § d) pont fogyasztó: a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból szerződést kötő személy.

⁵¹ Ellentétben az 1997. évi CLV. törvény (a fogyasztóvédelemről) 2. § a) pontjával és a 2009. évi XLVII. törvény (a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról) 2. § a) pontjával; Legújabban lásd: Kúria tervezete a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelenségének megítélése tárgyában.

⁵² 2/2011. (XII. 12.) PK vélemény; EBH 2004. 1093.; EBH 2005. 1321.; FIT 6. Pf. 20.911/2008/7.; Somogy Megyei Bíróság 24. P. 20.664/2009/18.; FIT 6. Pf. 21.842/2009/10.; BDT 2009. 1997., 15. G. 40.257/2009/18. Fővárosi Bíróság.

⁵³ BH 2000. 554.

⁵⁴ EBH 2004. 1093.; KGD 2005. 44.; BH 2006. 343.; KGD 2005. 50.

⁵⁵ *Fazekas Judit* „Fogyasztóvédelmi jog” (Complex; Bp.; 2007.; 76. p.).

lója. Egyetértünk Hámori Antallal⁵⁶ is abban, hogy a fogalmi szűkítés (fogyasztó csak természetes személy lehet) meghatározott jogalanyi kör számára diszkriminatíve alacsonyabb szinten nyújt védelmet. Igazat adunk Gyekiczky Tamásnak⁵⁷ abban, hogy a jogalkotó által kidolgozott fogyasztó-fogalom erősen kontraszelektív.

Meglátásunk szerint a „laikus – profi” szembeállítás jogalanyi szempontból nem megalapozott:

- miért lenne tudatosabb, szakértőbb egy természetes személy, ha egy kft. ügyvezetőjeként jár el, mintha saját otthoni használatra vásárol, például egy fénymásológépet?;
- egy zrt. formában működő családi vállalkozás, egy egyesület, egy alapítvány, egy egyesülés, egy sportági szakszövetség, vagy egy mezőgazdasági termelőszövetkezet etc. miért rendelkezne szakértőkkel a fogyasztóvédelem terén, vagy miért tudna feltétlenül külső szakértelmet (fogyasztóvédelmi érdekvédő szervezetek segítségét?) jobban és többet igénybe venni, mint egy természetes személy?;
- vagy másképp minősítjük a természetes személy jogcselekményét a saját nevében és javára történő eljárás, mint a más nevében és javára (jogi személy vagy jogi személyiség nélküli jogalany képvisellete) történő eljárás során, holott a jogügylet céljának és tartalmának kellene döntőnek lennie?;
- a közösségi jog irányelveihez fűződő transzpozíciós kötelezettség teljesítésénél a tagállamok a módszert és az eszközöket szabadon megválaszthatják, akkor miért diszkriminálnánk jogalanyi szempontból, ha a fogyasztói kör határainak megvonása relatív és szituatív jellegű?

Úgy véljük, hogy a helyes megoldás az lenne, ha a fogyasztóvédelem a természetes személyek mellett azon jogalanyok érdekeit is figyelembe venné,⁵⁸ amelyek a honi bírói jogalkalmazásbeli feltételeknek megfelelnek: tisztán a fogyasztói szerződés cél és tartalmi kritériumai határoznák meg a védelem határait, adott esetben bővebb védelmi kört

---

⁵⁶ Hámori Antal „A ‚fogyasztó’-fogalom ‚dilemmái’, különös tekintettel az Fgytv. módosításában és az új Ptk-javaslatban foglaltakra” (Magyar Jog; 2009/2.; 93. p.); Hámori Antal i.m. (Gazdaság és Jog) 8-11. pp.

⁵⁷ Gyekiczky Tamás „A fogyasztó fogalmáról” (Gazdasági élet és társadalom; 2011/I-II.; 295. p.)

⁵⁸ Erre még az Alkotmánybíróság határozataiban sem kerül sor, lásd pl.: 232/E/2009. Ab határozat és 192/2010. (XI. 18.) AB határozat.

(akár valamennyi jogalanyi kategóriára kiterjedően) eredményezve, de az uniós irányelvi követelményeknek (a természetes személy feltétlen védelme) is eleget téve.

* * *

„Az új kódexet jó ideig nem volna szabad módosítani, hanem hagyni kellene, hogy a bírói gyakorlatban értelmezzék rendelkezéseit, élő joggá alakítsák normáit,⁵⁹ hiszen „a törvénykönyv módosítása a kiszámíthatóság, a jogbiztonság követelményével ellentétes.”⁶⁰ A tanulmány lezárásaként csak abbéli reményünknek és bizakodásunknak adhatunk hangot, hogy a fentebb részletezett szilánkok, forgácsok nem állják útját egy maradandó kódex létrejöttének.

„Az elhatározás csak a kezdet.”⁶¹

---

⁵⁹ Vékás i.m. 241. p.

⁶⁰ Harmathy Attila „A magyar polgári jogi kodifikáció jelenlegi szakaszáról” (In: Egy új korszak hajnalán, Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére; szerk.: Grad-Gyenge A.; Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum VI.; KRE ÁJK; Bp.; 2013.; 20. p.).

⁶¹ Paulo Coelho „Az alkímista”.